

MANIFEST LIĆVINAŲ

МАНІФЭСТ ЛІЦЬВІНАЎ

Viktar Nagnibiada
Andryjuš Juckievič

MANIFEST LIĆVINAW

ŽMIEST:

Da čytača.	2
“Zabłytanaja” gistoryja.	3
Lićviny i bielarusy.	6
Nacyjanalnyja “prykmiety” lićvinaw.	8
Strah pierad prawdaj.	10
Viartańnie Litvy.	11

МАНІФЭСТ ЛІЦЬВІНАЎ

ЗЬМЕСТ:

Да чытача.	13
“Заблытаная” гісторыя.	14
Ліцьвіны і беларусы.	17
Нацыянальныя “прыкметы” ліцьвінаў.	19
Страх перад праўдай.	21
Вяртаньне Літвы.	22

DA ČYTAČA

Geta – slova lićvinaw.

Słowa tyh, hto źnik, ale nie pamior; hto adyjšow ubok, kab potym viarnucca. Bo toj, hto z Bogam – wiedaje, a hto – nie, to my kažam vam: ničoga nie źnikaje i wsio viartajecca.

Šmat pakaleńniaw my spali, šmat dziaźaw panawali na našaj ziamli. Słabyja duham stali bajstrukami, dali im novaje imia i naciagnuli padrany kaftan. Tak uźnikła novaja nacyja – bielarusy. Geta – našy braty i, dapamaży im, Boża Wsiemagutny, ludźmi zvacca i żyć ščaśliwa! Ale, jak z žabraka, jaki napiaw na siabie šlahietny stroj, śmiajucca ludzi, getak i nam, lićvinam, śmiešna, kali niaščasnyja svaju zamšēju kašulu wsim skopam stagodździami na nas naciagnuć nie moguć.

Nasupierak usiamu, my zahavali w sabie Duh Maci-Litvy i Pamiać Prodkaw-Lićvnaw. Pakul nas niašmat, ale ni Duh, ni Pamiać, ni Viera nie zaležać ad kolkaści. Bo, naprykład, isnujuć ža w savańnie vielizarnyja zgrai małpaw i gijenaw, ale pobač żyvie adziny lew, jaki nikoli nie budzie silkavacca miartviečynaj, dyhać smurodam ci, ratujućy siabie, ašaleła łamicca pa gałavah i ciełah sabie padobnyh. My – lićviny, i niama w nas “šviadomyh” i “niešviadomyh”, niama i zmagańnia za toje, kab “ludźmi zvacca”, bo my jość ludzi ad naradžeńnia svajgo, i jasnaje nas Litowski Duh, jaki nie stvoryš štučna ni prapagandaj, ni zaklaćciami, ni burlivaj i biaskoncaj sprečkaj...

Naša slova – da vsih, z kim my żyli i żyviem pobač - da bielarusaw i palakaw, da łatyšow i letuvisaw, da rasiejcaw i tataraw, da ukraincaw i žydow.

My darujem wsie krywdy vam, vašym prodkam i vašym dziaźavam.

Usie nieparazumieńni pamiž našymi narodami za bolš, čym tysiačagadovuju gistoryju pavinny być ušviadomlenyja i skasavanyja.

Darujcie i vy nam! Žyvicie z Bogam!

My – v i a r t a j e m s i a!

“ZABŁYTANAJA” GISTORYJA

Z časow, jak pierastała isnavać naša staraja dziaźava – Vialikaje Kniastva Litovskaje, Ruskaje i Žamojckaje, gistoryki roznyh zacikawlenyh narodaw (rasiejcy, letuvisy, palaki, bielarusy dy inš.) zdoleli, zdajecca, amal kančatkova zabłytać pytańni ab nazvie, etničnaje terytory dy etničnaje prynaležnaści lićvinaw. Usio geta adbyvałasja z-za adsutnaści na praciagu apošnih amal dvuhsot rokaw niepasredna litovskaje (lićvinskaje) (*) gistoryčnaje navuki (za vyklučeńniem niekatoryh prac bielaruskih gistorykaw, faktyčna litovskih pa svaim źmieście dy punktu gledžańnia na ašviatlajemyja padziei).

Agulnaviadomym i nieasprečnym faktam dla vsih zacikawlenyh bakow (za vyklučeńniem, hiba što, adnyh letuvisaw) jość vyšvietlenaja praz pracy mnogih etnografaw i gistorykaw etničnaja miaža pamiž čysta bałckim nasielnicťvam VKL i niepasredna Litvoj. Geta miaža prykładna adpaviadaje administratyvnym miežam pamiž Žamojckim vajavodstvam VKL dy Kovienkim i Upickim pavietami Trokskaga vajavodstva VKL z adnago boku, i Garadzienskimi i Trokskim pavietami tago ž vajavodstva dy Vilkamirskim pavietam Vilenskaga vajavodstva VKL z drugoga boku. Darečy, prykładna takuju ž była miaža pamiž davajennymi Rečču Paspalitaj Polskaj i Letuvaj.

Takim čynam, z časow VKL majem dobra viadomuju etničnuju i administratyvnuju letuviska (žamojcka - awkštajcka) - litovskuju (lićvinskuju) miažu. Sprava tolki w tym, što nazyvali jaje miažoj pamiž “litowcami” i “bielarusami”. Što za tryźnieńnie!? Niawžo, prywłaściwšy našu nazvu, gistoryčnuju spadčynu dy stalicu, naščadki žamojtaw z awkštajtami stalisia lićvinami? – Ničoga padobnaga! Albo niawžo Vilenščynu dy Garadzienščynu w časy VKL i Rečy Paspalitaj Abodvuh Narodaw hoć kali-niebudž nazyvali “Bielaj Ruśsiu”? – Nikoli! Jak letuvisy byli i zastiucca letuvisami, a bielarusy (rusiny VKL) bielarusami, tak i Litva zawsiody była i jość Litvoj – etničnaj terytoryjaj našaje nacyi – lićvinaw – naroda, etnična rodnasnaga bielarusam, jak, prykładam, harvaty serbam, a čehi slavakam. Rodnasnaga i blizkaga, ale absalutna inšaga pa duhu. Mierkavańni ž, jakija sprabujuć abviergnuć vyšejpadadzienaje šcvierdžańnie, gruntujucca najpierš na demagogii i pierakručvańniah, vyklikanyh raznastajnymi palityčnymi zamovami.

(*) – prymietniki “litowski” i “lićvinski” jość synonymami

Dla tago ž, kab akreślić svaju etničnuju terytoryju, žvierniemsia da narmalnaje praktyki časow VKL – pa stanie, naprykład, na 1566 r.: z 13 vajavodstvaw VKL tolki 6 (Trokskaje, Vilenskaje, Novagradskaje, Padlaškaje, Mienskaje dy Bieraściejskaje) niepasredna nazyvalisia Litvoj, ale, adkinuwšy paviety z etnična adroznyim ad ličvinaw nasielnictvam, majem, što tolki 14 pavietaw z 30 u VKL składali własna Litvu, a mienavita:

- vajavodstva Vilenskaje – całkam (5 pavietaw): Ašmianski, Lidski, Brasławski, Vilkamirski, Vilenski;

- vajavodstva Trokskaje – 2 paviety z 4-h: Trokski i Garadzienski;

- vajavodstva Novagradskaje – całkam (3 paviety): Novagradski, Vawkavyski, Słonimski;

- vajavodstva Padlaškaje – całkam (3 paviety): Daragičynski, Mielnicki, Bielski;

- vajavodstva Mienskaje – 1 paviet z 2-h: Mienski (**).

() – Mienski paviet zlučyw w sabie terytoryi, nasielenyja, jak ličvinami, tak i rusinami**

U vajavodstvie Trokskim aproč litovskih byli i paviety Kovienski i Upicki z letuviskim nasielnictvam, a w vajavodstvie Mienskim – paviet Mazyrski, nasieleny rusinami. W tyja časy VKL wjavlała saboj adziny niepadzielny dziaŕžawny arganizm i takija spałučeńni u miežah adnago vajavodstva pavietaw z nasielnictvam roznaga etničnaga pahodžańnia magli być pradyktavanyja nieabhodnaściu zručnaga kiravańnia getymi terytoryjami.

Zaličeńnie ž Pinskaga i Bieraściejskaga pavietaw da Litvy ničym inšym z sučasnaga punktu gledžańnia, jak prajavaj sproby litovskaje asimilacyi getyh ziamiel, vytłumačyć niemagčyma, bo wjavlać Paleśsie dy Bieraściejščynu etničnymi litovskimi terytoryjami absurdna. Padvodziačy rysu pad razgladam, tak by mović, “terytoryjalnaga” pytańnia, nieabhodna zavvažyć, što my zakranajem jago tolki tamu, što musim geta zrabić, bo jano nawprosta žviazanaje z pytańniem ab nazvie našaga naroda, a taksama, kab akreślić svaje karani, pazbaviwšysia tym samym čužoga.

I zrabić geta wielmi važna, tamu što fatalnaj pamyłkaj raniejšaje litovskaje palityki była baračba za zahavańnie, a potym – adnawleńnie VKL nie w etničnyh miežah Litvy, a w jago dziaŕžawnyh granicach. Sproby wtrymać paduładnyja terytoryi (Ruś, Ukrainu, Žamojć) pryviali w rešcie rešt da skonu samoj dziaŕžavy ličvinaw, taksama jak i “naciagvańnie” własnaje nazvy na nielitovskija pravincyi pryviało da razmyvańnia samoj definicyi “Litva”. A w dalejšym geta zgulała ž ličvinami zły žart, adlustravańniem jakoga j još toj fakt, što siońniašnja ličviny musiać

pisać dadzieny tekst, sprabujučy adnavić saprawdny stan rečaw.

(!) Što tyčycca nazvy, to, jak naturalnym samanazovom dla letuvisaw jošć “letuvis” i “Letuva”, tak i dla nas – “ličvin” i “Litva”. My kažam “letuviski” w dačynieńni da ihnaga i “litowski” albo “ličvinski” w dačynieńni da našaga.

Zmagańnie ž pašla padzieńnia VKL za adnawleńnie Litvy jak dziaŕžavy, u jakuju wvahodzili b ziemli ruskija (*), tolki pazbawlała ideju adradžeńnia Ajčyny dakładnaści i vyraznaści. Ruskija pravincyi zawsiody mieli mocny pra-wshodni čyńnik, aprača tago, naturalna, što rusiny, jak inšy narod, nia nadta cikavilisia adradžeńniem Litvy. Usio geta rabiła litovskija pawstańni, zagruntavanyja na takoj “dziaŕžawnickaj” glebie, biespierspektywnymi i bieznadziejnymi. Tamu zaraz my pavinny wličyć uroki gistoryi i, pazbaviwšysia imperskih ambicyj, zajmacca, narešcie, spravami własna litovskimi.

Sproby ž asimilacyi rusinaw, namagańni zrabić ž ih całkam ewrapiejski narod pryviali da gramadzianskaje vajny 1648 - 1667 rokaw, abciažaranaj vonkavaj agresijaj. Geta vajna nadarvała nutranyja siły dziaŕžavy i paklała pačatak jaje skonu. Bunt ushodnih pravincyj suproč ličvinskaje asimilacyi wvogule, i Unii u pryvatnaści možna ličyć, u pewnym seńsie, pieršaj adkrytaj prajavaj ruskaga nacyjanalnaga duhu. Vyražniki getaga duhu, praktyčna, pieršyja całkam ruskija nacyjanalnyja dziejačy – Afanasij Filipovič i Simiajon Połacki, byli zaciatyimi apalagetami pravasławja dy wshodniaje, vizantyjskaje kulturnaje tradycyi, što naturalna. Mienavita tamu dla ih, jak i dla wsih narmalovyh rusinaw, maskovskija akupanty dy wkrainskija kazaki byli duhowna značna bližej i rodnašniej, čym ewrapiejcy – ličviny i palaki.

Taki supraciw rusinaw litovskamu wplyvu stawsia zusim niečakanym dla tagačasnaje litovskaje elity i pahavaw nadziei na stvareńnie adzinaga naroda w VKL, jaskrava prademanstravaw, što Bielaja Ruś jošć tolki “pryciemkavaj” pierahodnaj zonaj pamiž Ewropaj i Azijaj, pamiž Litvoj i Maskovijaj, što rusiny (biełarusy) naturalnym čynam tulacca da Wshodu, pačuvajučysia tam utulniej, u toj čas, jak ličviny jošć nacyjaj całkam ewrapiejskaj.

Na žal, niekatoryja litovskija revalucyjany - “narodniki” getaga tak i nia wciamili, praciagvajučy ličyć rusinaw (biełarusaw) adnolkavymi z ličvinami, što pryviało ih (getyh revalucyjanyeraw) da ideji naradžeńnia biełaruskaga nacyjanalnaga ruhu, a geta, u svaju čargu, paciagnuła za saboj žjavleńnie takoga fenomieniu, jak “šviadomyja” biełarusy...

(*) – nazovy “rusin”, “ruski” žjavlajuca samanazvaj nasielnictva ushodniaje častki VKL, paźniejšy nazow – “biełarusy”

LIĆVINY I BIEŁARUSY

Biełarusy – adzinakrownyja braty našyja, tamu my musim padać tut gistoryju getaga naroda, jak bačym jaje my.

Ziemli VKL spradvieku padzialalisia na žamojckija, litowskija i ruskija. Tyja ludzi, što żyli na ruskaj ziamli (Viciebsk, Połack, Magilow, Smalensk, Gomieli i inš. – gladzi mapu) zvalisia ruskimi, rusinami. Jany byli najbołš blizkija pa duhu, mentalitecie i vieravyznańniu da maskowcaw, da Vizantyi, da Wshodu. Ruskaja ziamla mieła dakładnuju miažu wnutry VKL z ziamloj litowskaj. Maskowcy vykarystali svajo padabienstva z rusinami VKL pry padziełah Rečy Paspalitaj Abodvuh Narodaw.

Ž ciagam času, za ruskimi ziemlami VKL zamacavałasia nazva “Biełaruś” (“Biełaja Ruś”) i pastupova sami rusiny VKL pačali nazyvać siabie biełarusami. Adbyłosia geta tolki w drugoj pałovie XIX stagodździa. Da getaga ž nie było własna ni biełaruskaje movy, ni biełaruskaje kultury, ni biełaruskaje nacyi.

Ajcy - stvaralniki biełaruskaje nacyi – žbiadnietyja litowskija šlahcicy pieravažna katalickaga vieravyznańnia z abvostranym pačućciom gramadskaje spraviadlivaści, jakija znahodzilisia pad mocnym upłyvam sacyjalnyh utopij svajgo času. Najbołš vybitnyja i viadomyja postaci z dadzienaje kagorty – geta K. Kalinowski i F. Baguševič. Ale, kali pieršy, tak by mović, stajaw adnoj nagoj užo w Biełarusi, a drugoj – jašče w Litvie, to Baguševič, jak raz, i ażyćciaviw gety pierahod. Tak apošnija syny adyjšowšaje w cień Litvy sparadzili Biełaruś. Geta stawsia narod płoć ad płoci i duh ad duhu rusinaw VKL. Tolki samaaddanaść duhownyh lideraw getaga naroda – užo bytyh lićvinaw, tak zvaných “šviadomyh biełarusaw” – nia dała jamu hutka asymilavacca z rasiejcami. Magutnaja energija absalutnaje “šviadomaje” mieńšaści dawała svoj plon, ale zawsiody jago brakavała.

Užo na pačatku XX stagodździa staw adbyvacca žorstki padzieł na “šviadomyh” i “niešviadomyh”. Rožnica pamiž pieršymi i apošnimi pavodle ihnaga mentalitetu nagadvaje rožnicu pamiž dźviuma asobnymi nacyjami. Za apošniaje stagodździe getaja rožnica nia tolki nie była žnivieliravanaja, ale i značna pavialičyłasia, asabliva – w stawleńni da rodnaje movy. Na fonie inšy nacyjanalna - vyzvalenčy ruhaw, jakija isnavali na ziemlah VKL i Połšcy na pačatku XX stagodździa, biełaruski ruh byw samy słaby. Praktyčna nie było sfarmavanaje navat ułasna biełaruskaje vojska, za vyklučeńniem sluckih pałkow, ale geta vyklučeńnie, jak raz, tolki paćviardžaje praviła. Sapravdnymi gaspadarami na ziemlah Biełarusi

i bytoje Litvy byli wsie, aprača biełarusaw, – rasiejckija balšaviki, palaki, niemcy, navat ukraincy z letuvisami. Kali i byli niejkija gramadskija hvalavañni siarod biełarusaw, to jany mieli amal vyklučna sacyjalny haraktar.

Možna nazvać cudam samo wtvareńnie BNR u toj najskładaniejšy pieryjad. Viadoma ž, BNR – samaja značnaja padzieja w biełaruskaje nacyjanalnaje gistoryi XX stagodździa i, tym nia mieńš, bolšaść “ajcow” BNR – biełarusy pa nazvie i šviadomaści, ale – lićviny pa duhu. Z usih dziažawnyh utvareńniaw biełarusaw BNR – samaja blizkaja da Litvy i litowskaje šviadomaści. I nia zdoleła BNR zahavacca nia tolki z-za adsutnaści vajsakovaje siły, ale i tamu, što jana była čužaja absalutnaj bolšaści samaj šmatlikaj grupy biełarusaw – sialanam.

Častka zasnavalnikaw BSSR, taksama, byli lićvinami, ale z vialikaj dolaj umownaści. Imitacyja kamunistyčnaje ideałogii i adnabakovy whił da Savieckaje Rasiei wielmi nabližali ih da biełaruskaga sialanstva i, w vyniku, zabiašpiečyli ihnuju pieramogu. U trydcatyh rokah najbołš aktyvnaja častka kulturnaje elity BSSR była albo fizyčna žniščanaja ci vyslanaja za miežy gistaryčnaje radzimy, albo pastupova straciła lićvinski duh i vyradziłasia w “biełaruskiju savieckuju inteligencyju”. U 30-40-h rokah zaradžalasja biełaruskaja savieckaja mitalogija, na padmurku jakoj i trymajecca ciapierašniaja Respublika Biełaruś. Kaniec movy Branisłava Taraškeviča pakław pačatak Biełarusi K. Krapivy, M. Tanka, I. Šamiakina, P. Panamarenki, P. Mašerava i g.d., u tym liku, i savieckaga Kupały, i savieckaga Kołasa (my šviadoma nazyvajem tut najbołš značnyja i vybitnyja asoby pry wsioj ihnaj supiarečlivaści i nieadnaznačnaści). U BSSR litowski duh byw zadušany kančatkova.

U Zahodniaj Biełarusi najbołš bieskampramisnaj asobaj u baračbie za litowskija ideały, žjavlawsia ksiondz Vaclaw Gadlewski. Blizkih da jago pogladaw prytrymlivalisia amal usie katalickija biełaruskija dziejačy (ksiandzy Ropp, Stankievič i inš.), siabry partyi Biełaruskaga sialanskaga sajuzu i niekatoryja inšyja. Ale najbołšaj papularnaściu w biełarusaw Zahodniaje Biełarusi karystalisia KPZB (Kamunistyčnaja partyja Zahodniaje Biełarusi) i BSRG (Biełaruskaja sialanska - rabotnickaja gramada), naskrož prasiaknutyja agentami savieckaga OGPU-NKVD.

Drugaja sušvietnaja vajna nia zbliziła “šviadomyh” pra-litowskih i “niešviadomyh” pra-rasiejcka - savieckih biełarusaw. Naadvarot – zrabiła ih zaklatymi voragami. Geta adbyłosia z-za tago, što apalagety BNR rabili stawku na Niamieččynu, a pryhilniki BSSR – na Saviecki Sajuz. Zrazumieła, što isnavañnie abodvuh bakow na adnoj terytoryi było niemagčymym... Takim čynam, uletku 1944 roku tysiačy “šviadomyh” biełarusaw, ratujučy svajo žyćcio, uciakli na Zahad. Adbyłasia faktyčnaja etničnaja čystka Biełarusi ad nošbitaw litowskaga duhu.

Zaraz užo nihto nia mog pieraškodzić daviadzieńniu da absurdu biełaruskaje kultury, movy, tradycyj, zvyčak, mentalitetu. Praz pawstagodździa pašla zaradžeñnia

bielaruskaga narodu było raspačataje jagonaje paskoranaje vyradžeńnie, jakoje pryviało da stvareńnia, tak zvanaga, "sawieckaga bielarusy".

"Adliga" i "pierabudova" abudzili novuju hvalu "šviadomyh" bielarusaw, jakija, jak i dziejačy BNR, gieraičnymi vysitkami damaglisia niezaležnaści Bielarusi w składanych umovah, skarystawšy kwołaść imperyi i strahi bielaruskaje sawieckaje elity. Ale, na žal, było wžo zanadta pozna; bielaruskaja nacyja wžo sfarmawałasja jak blizkaja da Rasiei z jaje wshodnim mentalitetam, jak adzinaja i niepadzielnaja supolnaść rasiejskamownyh ludziej sa specyfičnym mownym akcentam. "Bielarusami" jany ličać tolki siabie, a grupu "šviadomyh" takimi nie nazywajuć, a dajuć im aznačeńni kštałtu "nia našy", "palaki", "fašysty", "šlahta" i g.d. Tak bielarusy, abrawšy svaju darogu w šwiecie i adpawiednyh joj pravadyrow, pakinuli w paniawiercy j rospačy značnuju kolkaść swaih "šviadomyh" suajčyńnikaw – ramantykaw i letucieńnikaw našyh dzion.

Bielarusy pajšli svaim šlaham, jaki nakanavany im Bogam. Spyniać ih zaraz, dakarać im, nienavidzieć za geta, sprabawać "zaganiać pałkaj u raj" – niawdziačnaja praca, daremnaje marnawańnie času j sił, bo jość ryzyka čargovy raz być zaciagnutymi w "bagnu". My, ličviny, stvaryli ih jak nacyju, uziawšy ih imia, dawšy niezaležnaść i, pakławšy na ałtar Bielarusi swaih lepšyh synow. Gistoryja Bielarusi stała častkaj gistoryi Litvy, ale siońnia my apynulisia niezapatrabavanyja i navat nieprzyznanyja za swaih...

NACYJANALNYJA "PRYKMIETY" LIČVINAW

1. Mocny litowski (ličvinski) nacyjanalny duh, biez azirańniaw na susiedziaw i nierazumnyh agavorak. Radzima – Litva, nacyja – ličviny. Geta aksijomy i asprečvańniu nie padlagajuć.

2. Litowski duh vyšej za wsio, astatniaje idzie wśled za im. Niama duhu – ni mova, ni gistoryja, ni kultura nia daść siły Ličvie. Getamu duhu niemagčyma dać tumačeńnia, bo nadajecca jon Bogam.

3. Naša nacyjanalnaja gistoryčnaja spadčyna – VKL. Usie dziejačy VKL – našy nacyjanalnyja dziejačy.

4. Naša mova – litowskaja (ličvinskaja) – wžo praktyčna akrešlena. Geta mova, nabližanaja da "taraškievicy", sa šmatlikaj grupaj słow, blizkih da polskaje movy i movy ličvinaw VKL. Pry piśmie vykarystowvajecca "łacinka".

5. My – ewrapiejcy i nadzvyčaj cenim ideały svabody asoby va wsih jaje

prajavah i rašuča adprečvajem rasizm, antysiemityzm, šavinizm, lubuju inšuju dyskryminacyju ludziej pa jakim-niebudź prykmietam.

6. My nie wsprymajem pagardu da grošaj i pryvatnaje wlasnaści.

Svojeasablivaści mentalitetu ličvinaw, "niešviadomyh" i "šviadomyh" bielarusaw:

	Ličviny	Bielarusy ("niešviadomyja")	Bielarusy - adradžency ("šviadomyja")
Mova	Litowskaja ("taraškievica" w "zahodnim styli")	Bielaruskaja "trasianka", rasiejskaja	Bielaruskaja "narkomawka", bielaruskaja "trasianka", litowskaja "taraškievica"
Grafika	"łacinka"	"kirylica"	"kirylica", "łacinka"
Asnownyja vieravyznańni	Katalictva Pratestantyzm Awtakiefałnaja pravaslawnaja carkva Unijactva	Pravaslawje (RPC) Ateizm	Pravaslawje Katalictva Unijactva Paganskija kulty (sučasnyja) Ateizm
Gistoryčnaja spadčyna	VKL, Reč Paspalitaja Abodvuh Narodaw, Reč Paspalitaja Polskaja	Rasiejskaja imperyja, BSSR, SSSR	Sajuzy plamionaw - kryvičaw, radzimičaw, dregavičaw dy inš., Połackaje kniastva, VKL, BNR
Stawleńnie da Rasiejskaje dziaŕžawy	Nejtralnaje	Praga zlićcia, gatownaść da pownajе asimilacyi rasiejcami	Skrajnie nieprzyjaznaje i varožaje aź da nianaviści
Gałownyja supolnyja kaštownaści	Bog, litowski duh, mova, kultura	Materyjalnyja	Mova, kultura, niezaležnaść dziaŕžawy RB
Adnosiny da svabody asoby	Liberalnyja, amal da pownajе svabody asoby	Admawleńnie svabody asoby pierad dziaŕžavaj	Značnaje pryniženie svabody asoby pierad dziaŕžawnymi interesami
Dźwie bližejšyja nacyi	Palaki, bielarusy	Rasiejcy, ukraincy	Ličviny, palaki
Adnosiać siabie da cyvilizacyi	Zahodniaj	Ushodniaj	Pamiž Zahadam i Wshodam

STRAH PIERAD PRAWDAJ

Byvaje velmi strašna pryznacca samomu sabie, asabliva publiczna, u tym, što isnuje, ale moža być niaprawilna zrazumietaje, ci asudžanaje navakolnym asiarodździedziam. Adzin z takih strahaw, što bytuje siońnia miž šviadomyh bielarusaw, geta – Litva i ličviny.

Niašmiełyja prapanovy wsio ciapierašniuju Bielaruś nazvać Litvoju, a wsih bielarusaw – ličvinami, saprawdy, źjavlajucca absurdnymi, bo geta – utopija. Ad pieramieny nazvy sutnaś nia źmienicca. Inšaja sprava – na fonie bielarusaw zajavić ab sabie, što ty ličvin i pa nazvie, i pa duhu, i pa mentalitecie. Geta aznačaje pryznacca, što ty – nie bielarus. Strašna i niazvykła... Tak, ale tolki tady i pačynaješ rozumieć svaju saprawdnuju zapatrabavanaś, dušewnuju rawnavagu, upewnienaś u perspektyvie. A gałownaje – pryjemna wśviedamić, što geta i joś prawda!

Kali, narešcie, pieramožany strah, adrazu wsio stanovicca na svaje miescy. Žnikaje paničnaja nianaviś da rasiejcaw, bo niama strahu w tym, što jany zdolejuć asimilavać ličvinaw – mocnuju duham i jednašciu niešmatlikuju nacyju. Niama razdražnionaści “niešviadomymi” bielarusami, bo kožnamu – svoj šlah. Narešcie, źjavlajucca praga pracy mienavita dla svajoj Ajčyny, dzie wsie ciabie zrazumiejuć. Pastupova možna pazbavicca svajgo nutranaga cenzara: kali pišaš albo kažaš “Bielaruś”, a dumaješ “Litva”.

Pieramažy svoj strah, i ty straciš toje, čago nikoli nia miew, a znojdzieš toje, što šukaw usio žyćcio.

Što pieraškadžaje bielarusam - adradžencam, jakija wśviedamlajuć svaje litovskija karani, zrabieć krok i stać ličvinami nia tolki pa nazvie, ale i pa sutnaści:

Sumnieńni bielarusa	Adkaz ličvina
1. Nazvy “Litva” i “litowski” wkaraniisia za letuvisami (žamojtami dy awkštajtami). Nia hočacca ih pakrywdzić i kanfliktavać ž imi.	1. Nihto nie pakrywdzicca, hoć častka ihnyh psewdaideolagaw, saprawdy, spalohajucca, zrazumiewšy, što wsio tajemnaje narešcie stanovicca jawnym, ale daremna, bo Litvy hopić na wsih.
2. My i getak amal što čužyja bielaruskamu narodu, a tut addalim siabie ad jago jašče bolš.	2. Bielaruski narod sam užo dawno addaliw vas ad sibile i w getym niama tragiedyi dla bielaruskaga naroda. Jon sam vybraw svoj šlah, a vy sprabujecie ciagnucca za im na lancugu, prycisnuwšy własnuju godnaść dziela pragi władzy w RB.
3. My šmat god pracavali na nivie mienavita bielaruščyny. Niewžo naša energija prapadzie zadarna? Škada času, pracy, sił.	3. Pracujućy dziesiacigodździedziami na “virtualnuju” Bielaruś, faktyčna vy pracavali na realnuju Litvu. Navat, kali vy zastaniecisia “šviadomymi” bielarusami, my, ličviny, vysoka cenim vašu pracu i vykarystajem jaje w budućyni.

4. U nas nia budzie svajoj dziaŕžavy i terytory. Znow pačynać usio z pačatku?	4. U vas nikoli i nie było, niama j nia budzie taje Bielarusi, jakaja mroicca. Treba ahviaravać albo dziaŕžavaj, jakaja ciabie nie pryznaje, albo svaim duhan. My abrali svoj šlah: RB – niarodnaja nam dziaŕžava. My prosta jaje gramadzianie pa pašparcie. Pa duhu my – ličviny.
5. Kolki ž vas, ličvinaw, budzie? Sto? Tysiača? Geta mizer. Nia nacyja, a niejkaja sekta!	5. My wžo isnujem de-fakta. Admawlać naša isnavańnie absurdna. Pa wsih agulnapryznanyh haraktarystykah my źjavlajemsia asobnaj nacyjaj. My ličym, što svaim isnavańniem u arganizavanaj formie my pastupova abudzim głybinnyja imknieńni tyh, hto šukaje adkazu na pytańnie “Hto ja?” i adkazvaje: “Ja nie rasiejec, nie palak, nie bielarus, bo jany nie takija, jak ja.”

VIARTAŃNIE LITVY

Naščadki Litvy i spadčyny VKL dali žyćcio nia tolki bielaruskaj nacyi. Na pryncypah Statuta VKL budujucca Kanstytucyi ZŠA i bolšaści zahodnih demakratyji. Duh tradycyji i litaru zakonaw našaje volnaje dziaŕžavy pieraniali sučasnyja agulnaewrapiejskija struktury Ewražviazu.

Pravy čaľavieka, volnaść asoby, religijnaja talerantnaść – voś spadčyna, jakaja dastaľasia sučasnym demakratyčnym dziaŕžavam ad VKL – “Atlantydy” Siaredniaviečča, jakaja žnikła w akijanie imperyjalizmu, absalutyizmu, nievucta i pačvarnyh instynktaw zahopnikaw.

U VKL znahodzili prytuľak usie pieradavyja i niepryznanyja idei j ruhi svajgo času, jak religijnaja, tak i gramadskija, navukovyja, palityčnyja. Sučasnym ličvinam nia treba dakazvać pieravagi demakratyji albo słušnaś “Deklaracyji pravov čaľavieka”. Getyja paniaćci dla nas getak ža naturalnyja, jak dla bielarusaw – ciaga da Rasiei, a dla rasiejcaw – imperskaje myšleńnie.

My, ličviny, škiravanyja w budućyni i vykarystovvajem sučasnyja tehnaľogii i gramadskuju dumku nie tamu, što my parvali sa svaim minułym, sa svajoj gistoryjaj; dla sučasnyh ličvinaw, jak i dla našyh prodkaw, budućynia i joś spadčyna. Bo my škiravanyja tolki wpierad, a niekatoryja našy nacyjanalnyja dziejačy jašče trysta rokaw tamu dumali i kľapacilisia pra toje, da čago sušvietnaja supolnaść pryhodzieć tolki zaraz. Tak prodky iduć razam z nami i, navat, napieradzie nas, a my idziem razam i napieradzie svaih naščadkaw.

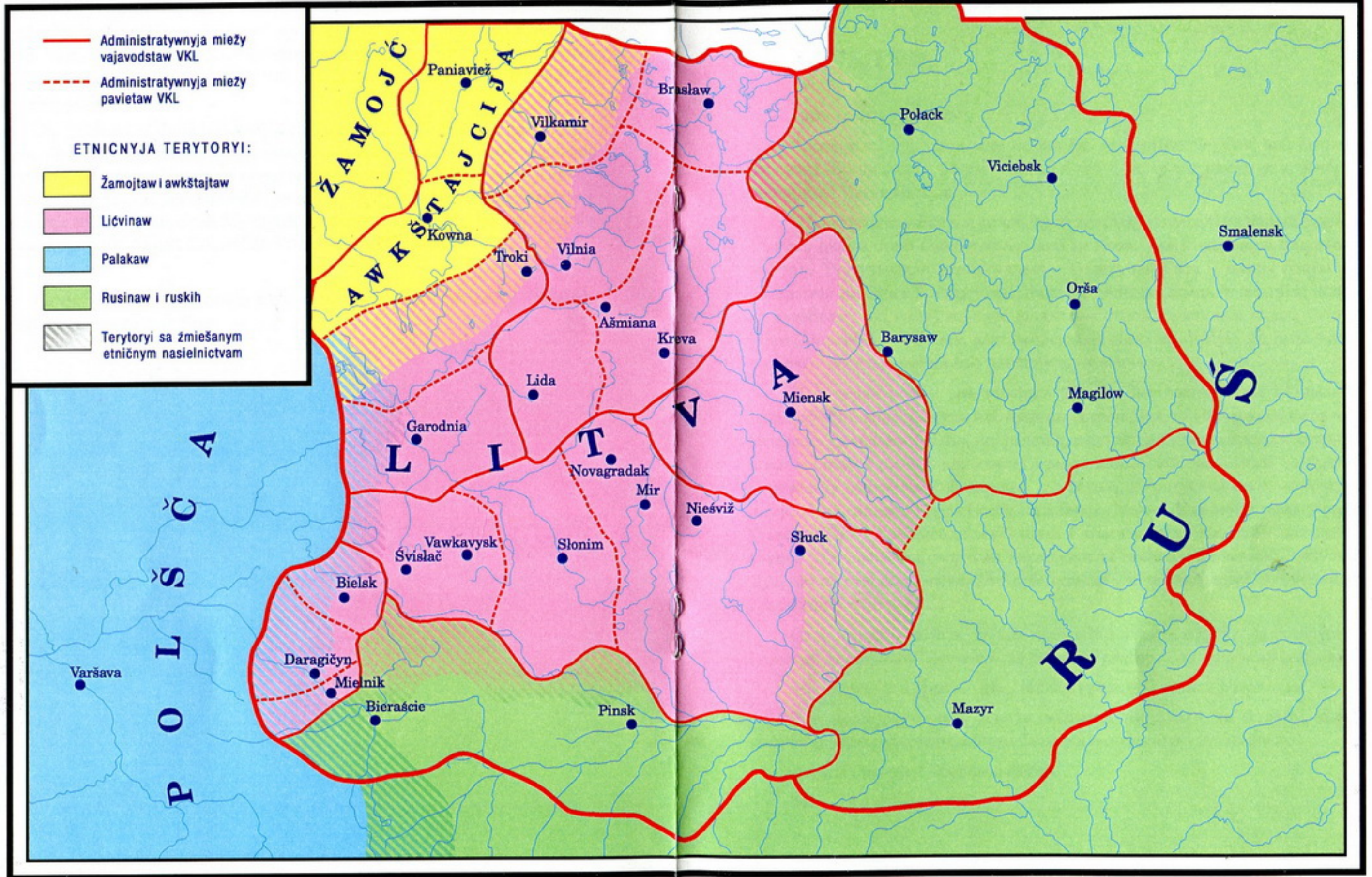
My pajadnanyja adnoj ziamloj, adnym duham – duham Pryšlaści, dzie stračvajecca w mownaść Času. Što dla nas drobnaja psiewdanacyjanalnaja intryga apošniaje sotni rokaw? – Ništo! Kolki nacyj, dziaŕžaw i inšyh supolnašciaw źnikli biaśsledna! Kolki takih “tytanikaw” zaraz pakojacca na dnie Raki Času! Jak Rymškaja imperyja dała šturšok da naradžeńnia Ewropy, tak i VKL vykryštalizavała dy wzmacniła takija nacyi i dziaŕžavy jak polskaja, letuviskaja, ukrainskaja dy bielaruskaja.

My, naščadki zaginuwašaje cywilizacyi, nia źnikli w Viečnaści, a naadvarot – uzmacnilisia Duham. Siońnia, u čas infarmacyjnaga gramadstva, supertehnologij i suśvietnaje liberalizacyi, źjaviłasia magčymaść uźniać naš “Tytanik” na pavierhniu, ačyścić jago ad ziella i śmiećcia, adnavić harastvo jago wbrańnia i dać novaje sučasnaje načyńnie. My staniem jago novaj kamandaj i budźma ćviorda trymać kurs skroź Akijan Gistoryi na Vieru i Volu, vašu i našu...

Lićvin! Znajdzi svaje karani i nie mitusisia siarod inšyh nacyj! Hadziem z nami. I dapamoža nam Bog!

Litva – naša Ajčyna!

Litva i pryległyja terytoryi (drugaja pałova XVI st.)

ДА ЧЫТАЧА.

Гэта – слова ліцьвінаў.

Слова тых, хто зьнік, але не памёр; хто адыйшоў убок, каб потым вярнуцца. Бо той, хто з Богам – ведае, а хто – не, то мы кажам вам: нічога не зьнікае і ўсё вяртаецца.

Шмат пакаленьняў мы спалі, шмат дзяржаў панавалі на нашай зямлі. Слабыя духам сталі байструкамі, далі ім новае імя і нацягнулі падраны кафтан. Так узьнікла новая нацыя – беларусы. Гэта – нашы браты і, дапамажы ім, Божа Ўсемагутны, людзьмі звацца і жыць шчасліва! Але, як з жабрака, які напяў на сябе шляхетны строй, сьмяюцца людзі, гэтак і нам, ліцьвінам, сьмешна, калі няшчасныя сваю замшэную кашулю ўсім скопам стагодзьдзямі на нас нацягнуць не могуць.

Насуперак усяму, мы захавалі ў сабе Дух Маці-Літвы і Памяць Продкаў-Ліцьвінаў. Пакуль нас няшмат, але ні Дух, ні Памяць, ні Вера не залежаць ад колькасьці. Бо, напрыклад, існуюць жа ў саваньне велізарныя зграі малпаў і гіенаў, але побач жыве адзіны леў, які ніколі не будзе сілкавацца мяртвечынай, дыхаць смуродам ці, ратуючы сябе, ашалела ламіцца па галавах і целах сабе падобных. Мы – ліцьвіны, і няма ў нас “сьвядомых” і “несьвядомых”, няма і змаганьня за тое, каб “людзьмі звацца”, бо мы ёсьць людзі ад нараджэньня свайго, і яднае нас Літоўскі Дух, які не створыш штучна ні прапагандай, ні закліццямі, ні бурлівай і бясконцай спрэчкай...

Наша слова – да ўсіх, зь кім мы жылі і жывем побач – да беларусаў і палякаў, да латышоў і летувісаў, да расейцаў і татарцаў, да украінцаў і габрэяў.

Мы даруем ўсе крыўды вам, вашым продкам і вашым дзяржавам.

Усе непаразуменьні паміж нашымі народамі за больш, чым тысячагадовую гісторыю павінны быць усьвядомленьня і скасаванья.

Даруце і вы нам! Жывіце з Богам!

Мы – вяртаемся!

“ЗАБЛЫТАНАЯ” ГІСТОРЫЯ

З часоў, як перастала існаваць наша старая дзяржава – Вялікае Княства Літоўскае, Рускае і Жамойцкае, гісторыкі розных зацікаўленых народаў (расейцы, летувісы, палякі, беларусы ды інш.) здолелі, здаецца, амаль канчаткова заблытаць пытаньні аб назьве, этнічнае тэрыторыі ды этнічнае прыналежнасьці ліцьвінаў. Усё гэта адбывалася з-за адсутнасьці на працягу апошніх амаль двухсот рокаў непасрэдна літоўскае (ліцьвінскае)(*) гістарычнае навукі (за выключэньнем некаторых прац беларускіх гісторыкаў, фактычна літоўскіх па сваім зьмесьце ды пункту гледжаньня на асьвятляемыя падзеі).

Агульнавядомым і неаспрэчным фактам для ўсіх зацікаўленых бакоў (за выключэньнем, хіба што, адных летувісаў) ёсьць высветленая праз працы многіх этнографіў і гісторыкаў этнічная мяжа паміж чыста балцкім насельніцтвам ВКЛ і непасрэдна Літвой. Гэта мяжа прыкладна адпавядае адміністрацыйным межам паміж Жамойцкім ваяводствам ВКЛ ды Ковенскім і Упіцкім паветамі Троцкага ваяводства ВКЛ з аднаго боку, і Гарадзенскім і Троцкім паветамі таго ж ваяводства ды Вількамірскім паветам Віленскага ваяводства ВКЛ з другога боку. Дарэчы, прыкладна такою ж была мяжа паміж даваеннымі Рэччу Паспалітай Польскай і Летувай.

Такім чынам, з часоў ВКЛ маем добра вядомую этнічную і адміністрацыйную летувіска (жамойцка - аўкштайцка) - літоўскую (ліцьвінскую) мяжу. Справа толькі ў тым, што называлі яе мяжой паміж “літоўцамі” і “беларусамі”. Што за трызьненне!? Няўжо, прыўласціўшы нашу назву, гістарычную спадчыну ды сталіцу, нашчадкі жамойтаў з аўкштайтамі сталіся ліцьвінамі? – Нічога падобнага! Альбо няўжо Віленшчыну ды Гарадзеншчыну ў часы ВКЛ і Рэчы Паспалітай Абодвух Народаў хоць калі-небудзь называлі “Белай Русьсю”? – Ніколі! Як летувісы былі і заступца летувісамі, а беларусы (русіны ВКЛ) беларусамі, так і Літва заўсёды была і ёсьць Літвой – этнічнай тэрыторыяй нашае нацыі – ліцьвінаў – народа, этнічна роднаснага беларусам, як, прыкладам, харваты сэрбам, а чэхі славакам. Роднаснага і блізкага, але абсалютна іншага па духу. Меркаваньні ж, якія спрабуюць абвергнуць вышэйпададзенае сьцверджаньне, грунтуюцца найперш на дэмагогіі і перакручваньнях, выкліканых разнастайнымі палітычнымі замовамі.

(*) – *прыведзеныя “літоўскі” і “ліцьвінскі” ёсьць сьнонімамі*

Для таго ж, каб акрэсьліць сваю этнічную тэрыторыю, зьвернемся да нармальнае практыкі часоў ВКЛ – па стане, напрыклад, на 1566 р.: з 13 ваяводстваў ВКЛ толькі 6 (Троцкае, Віленскае, Наваградскае, Падляшскае, Менскае ды Берасьцейскае) непасрэдна называліся Літвой, але, адкінуўшы паветы з этнічна адрозным ад ліцьвінаў насельніцтвам, маем, што толькі 14 паветаў з 30 у ВКЛ складалі ўласна Літву, а менавіта:

- ваяводства Віленскае – цалкам (5 паветаў): Ашмянскі, Лідскі, Браслаўскі, Вількамірскі, Віленскі;
- ваяводства Троцкае – 2 паветы з 4-х: Троцкі і Гарадзенскі;
- ваяводства Наваградскае – цалкам (3 паветы): Наваградскі, Ваўкавыскі, Слоні́мскі;
- ваяводства Падляшскае – цалкам (3 паветы): Дарагічынскі, Мельніцкі, Бельскі;
- ваяводства Менскае – адзін павет з двух: Менскі (**).

(**) – *Менскі павет злучыў ў сабе тэрыторыі, населеныя, як ліцьвінамі, так і русінамі*

У ваяводстве Троцкім апроч літоўскіх былі і паветы Ковенскі і Упіцкі з летувіскім насельніцтвам, а ў ваяводстве Менскім – павет Мазырскі, населены русінамі. Ў тых часы ВКЛ ўяўляла сабой адзіны непадзельны дзяржаўны арганізм і такія спалучэньні ў межах аднаго ваяводства паветаў з насельніцтвам рознага этнічнага паходжаньня маглі быць прадыхаваныя неабходнасьцю зручнага кіраваньня гэтымі тэрыторыямі.

Залічэньне ж Пінскага і Берасьцейскага паветаў да Літвы нічым іншым з сучаснага пункту гледжаньня, як праявай спробы літоўскае асыміляцыі гэтых зямель, вытлумачыць немагчыма, бо ўяўляць Палесьсе ды Берасьцейшчыну этнічнымі літоўскімі тэрыторыямі абсурдна. Падводзячы рысу пад разгляд, так бы мовіць, “тэрытарыяльнага” пытаньня, неабходна заўважыць, што мы закранаем яго толькі таму, што мусім гэта зрабіць, бо яно наўпрост зьвязанае з пытаньнем аб назьве нашага народа, а таксама, каб акрэсьліць свае карані, пазбавіўшыся тым самым чужога.

І зрабіць гэта вельмі важна, таму што фатальнай памылкай ранейшае літоўскае палітыкі была барацьба за захаваньне, а потым – аднаўленьне ВКЛ не ў этнічных межах Літвы, а ў яго дзяржаўных граніцах. Спробы ўтрымаць падуладныя тэрыторыі (Русь, Украіну, Жамойць) прывялі ўрэшце рэшт да скону самой дзяржавы ліцьвінаў, таксама як і “нацягваньне” ўласнае назвы на нелітоўскія правінцыі прывяло да размываньня самой дэфініцыі “Літва”. А ў далейшым гэта згуляла зь ліцьвінамі злы жарт, адлюстраваньнем якога й

ёсьць той факт, што сёньняшнія ліцьвіны мусяць пісаць дадзены тэкст, спрабуючы аднавіць сапраўдны стан рэчаў.

(!) Што тычыцца назвы, то, як натуральным саманазовам для летувісаў ёсьць “летувіс” і “Летува”, так і для нас – “ліцьвін” і “Літва”. Мы кажам “летувіскі” ў дачыненні да іхнага і “літоўскі” альбо “ліцьвінскі” ў дачыненні да нашага.

Змаганьне ж пасля падзення ВКЛ за аднаўленьне Літвы як дзяржавы, у якую ўваходзілі б землі рускія (*), толькі пазбаўляла ідэю адраджэньня Айчыны дакладнасьці і выразнасьці. Рускія правінцыі заўсёды мелі моцны пра-ўсходні чыньнік, апрача таго, натуральна, што русіны, як іншы народ, ня надта цікавіліся адраджэньнем Літвы. Усё гэта рабіла літоўскія паўстанні, загрунтаваныя на такой “дзяржаўніцкай” глебе, беспerspэктывнымі і безнадзейнымі. Таму зараз мы павінны ўлічыць урокі гісторыі і, пазбавіўшыся імперскіх амбіцый, займацца, нарэшце, справамі ўласна літоўскімі.

Спробы ж асыміляцыі русінаў, намаганьні зрабіць зь іх цалкам эўрапейскі народ прывялі да грамадзянскай вайны 1648 - 1667 рокаў, абцяжаранай вонкавай агрэсіяй. Гэта вайна надарвала нутраныя сілы дзяржавы і паклала пачатак яе скону. Бунт усходніх правінцый супроць ліцьвінскае асыміляцыі ўвогуле, і Уніі у прыватнасьці можна лічыць, у пэўным сэнсьсе, першай адкрытай праявай рускага нацыянальнага духу. Выразнікі гэтага духу, практычна, першыя цалкам рускія нацыянальныя дзеячы – Афанасій Філіповіч і Сімяён Полацкі, былі зацятымі апалігэтамі праваслаўя ды ўсходняй, візантыйскай культурнай традыцыі, што натуральна. Менавіта таму для іх, як і для ўсіх нармалёвых русінаў, маскоўскія акупанты ды ўкраінскія казакі былі духоўна значна бліжэй і роднасьней, чым эўрапейцы – ліцьвіны і палякі.

Такі супраціў русінаў літоўскаму ўплыву стаўся зусім нечаканым для тагачаснае літоўскае эліты і пахаваў надзеі на стварэньне адзінага народа ў ВКЛ, яскрава прадэманстраваў, што Белая Русь ёсьць толькі “прыцемкавай” пераходнай зонай паміж Эўропай і Азіяй, паміж Літвой і Масковіяй, што русіны (беларусы) натуральным чынам туляцца да Ўсходу, пачуваючыся там утульней, у той час, як ліцьвіны ёсьць нацыяй цалкам эўрапейскай.

На жаль, некаторыя літоўскія рэвалюцыянэры - “народнікі” гэтага так і ня ўцямілі, працягваючы лічыць русінаў (беларусаў) аднолькавымі з ліцьвінамі, што прывяло іх (гэтых рэвалюцыянэраў) да ідэі нараджэньня беларускага нацыянальнага руху, а гэта, у сваю чаргу, пацягнула за сабой зьяўленьне такога фэномену, як “сьвядомыя” беларусы...

() – назовы “русін”, “рускі” зьяўляюцца саманазвай насельніцтва усходняе часткі ВКЛ, пазьнейшы назоў – “беларусы”*

ЛІЦЬВІНЫ І БЕЛАРУСЫ

Беларусы – адзінакроўныя браты нашыя, таму мы мусім падаць тут гісторыю гэтага народа, як бачым яе мы.

Землі ВКЛ спрадвеку падзяляліся на жамойцкія, літоўскія і рускія. Тыя людзі, што жылі на рускай зямлі (Віцебск, Полацк, Магілёў, Смаленск, Гомель і інш. – глядзі мапу) зваліся рускімі, русінамі. Яны былі найбольш блізкія па духу, мэнталітэце і веравызнаньню да маскоўцаў, да Візантыі, да Ўсходу. Руская зямля мела дакладную мяжу ўнутры ВКЛ зь зямлёй літоўскай. Маскоўцы выкарысталі сваё падабенства з русінамі ВКЛ пры падзелах Рэчы Паспалітай Абодвух Народаў.

Зь цягам часу, за рускімі землямі ВКЛ замацавалася назва “Беларусь” (“Белая Русь”) і паступова самі русіны ВКЛ пачалі называць сябе беларусамі. Адбылося гэта толькі ў другой палове XIX стагодзьдзя. Да гэтага ж не было ўласна ні беларускае мовы, ні беларускае культуры, ні беларускае нацыі.

Айцы - стваральнікі беларускае нацыі – зьбяднелыя літоўскія шляхціцы пераважна каталіцкага веравызнаньня з абвостраным пачуцьцём грамадскае справядлівасьці, якія знаходзіліся пад моцным уплывам сацыяльных утопіяў свайго часу. Найбольш выбітныя і вядомыя постаці з дадзенае кагорты – гэта К. Каліноўскі і Ф. Багушэвіч. Але, калі першы, так бы мовіць, стаяў адной нагой ужо ў Беларусі, а другой – яшчэ ў Літве, то Багушэвіч, як раз, і ажыцьцявіў гэты пераход. Так апошнія сыны адыйшоўшае ў цень Літвы спародзілі Беларусь. Гэта стаўся народ плоць ад плоці і дух ад духу русінаў ВКЛ. Толькі самаадданасьць духоўных лідэраў гэтага народа – ужо былых ліцьвінаў, так званых “сьвядомых беларусаў” – ня дала яму хутка асымілявацца з расейцамі. Магутная энэргія абсалютнае “сьвядомае” меньшасьці давала свой плён, але заўсёды яго бракавала.

Ужо на пачатку XX стагодзьдзя стаў адбывацца жорсткі падзел на “сьвядомых” і “несьвядомых”. Розьніца паміж першымі і апошнімі паводле іхнага мэнталітэту нагадвае розьніцу паміж дзьвюма асобнымі нацыямі. За апошняе стагодзьдзе гэтая розьніца ня толькі не была зьнівеліраваная, але і значна павялічылася, асабліва – ў стаўленьні да роднае мовы. На фоне іншых нацыянальна - вызваленчых рухаў, якія існавалі на землях ВКЛ і Польшчы на пачатку XX стагодзьдзя, беларускі рух быў самы слабы. Практычна не было сфармаванае нават уласна беларускае войска, за выключэньнем слувцкіх палкоў,

але гэта выключэнне, як раз, толькі пацвярджае правіла. Сапраўднымі гаспадарамі на землях Беларусі і былое Літвы былі ўсе, апрача беларусаў, – расейскія бальшавікі, палякі, немцы, нават украінцы зь летувісамі. Калі і былі нейкія грамадскія хваляванні сярод беларусаў, то яны мелі амаль выключна сацыяльны характар.

Можна назваць цудам само ўтварэнне БНР у той найскладанейшы перыяд. Вядома ж, БНР – самая значная падзея ў беларускае нацыянальнае гісторыі XX стагоддзя і, тым ня менш, большасць “айцоў” БНР – беларусы па назве і сьвядомасці, але – ліцьвіны па духу. З усіх дзяржаўных утварэнняў беларусаў БНР – самая блізкая да Літвы і літоўскае сьвядомасці. І ня здолела БНР захавацца ня толькі з-за адсутнасці вайсковае сілы, але і таму, што яна была чужая абсалютнай большасці самай шматлікай групы беларусаў – сялянам.

Частка заснавальнікаў БССР, таксама, былі ліцьвінамі, але зь вялікай доляй умоўнасці. Імітацыя камуністычнае ідэалогіі і аднабаковы ўхіл да Савецкае Расеі вельмі набліжалі іх да беларускага сялянства і, ў выніку, забяспечылі іхную перамогу. У трыдцатых роках найбольш актыўная частка культурнае эліты БССР была альбо фізічна знішчаная ці высланая за межы гістарычнае радзімы, альбо паступова страціла ліцьвінскі дух і вырадзілася ў “беларускую савецкую інэлігенцыю”. У 30-40-х роках зараджалася беларуская савецкая міталогія, на падмурку якой і трымаецца цяперашняя Рэспубліка Беларусь. Канец мовы Браніслава Тарашкевіча паклаў пачатак Беларусі К. Крапівы, М. Танка, І. Шамякіна, П. Панамарэнкі, П. Машэрава і г.д., у тым ліку, і савецкага Купалы, і савецкага Коласа (мы сьвядома называем тут найбольш значныя і выбітныя асобы пры ўсёй іхняй супярэчлівасці і неадназначнасці). У БССР літоўскі дух быў задушаны канчаткова.

У Заходняй Беларусі найбольш бескампраміснай асобай у барацьбе за літоўскія ідэалы, зьяўляўся ксёндз Вацлаў Гадлеўскі. Блізкіх да яго поглядаў прытрымліваліся амаль усе каталіцкія беларускія дзеячы (ксяндзы Ропп, Станкевіч і інш.), сябры партыі Беларускага сялянскага саюзу і некаторыя іншыя. Але найбольшай папулярнасцю ў беларусаў Заходняе Беларусі карысталіся КПЗБ (Камуністычная партыя Заходняе Беларусі) і БСРГ (Беларуская сялянска-рабочніцкая грамада), наскрозь прасякнутыя агентамі савецкага ОГПУ - НКВД.

Другая сусветная вайна ня зблізіла “свядомых” пра-літоўскіх і “несвядомых” пра-расейска-савецкіх беларусаў. Наадварот – зрабіла іх заклітымі ворагамі. Гэта адбылося з-за таго, што апалігэты БНР рабілі стаўку на Нямецчыну, а прыхільнікі БССР – на Савецкі Саюз. Зразумела, што існаваньне абодвух бакоў на адной тэрыторыі было немагчымым... Такім чынам, улетку 1944 року тысячы “свядомых” беларусаў, ратуючы сваё жыццё,

уцяклі на Захад. Адбылася фактычная этнічная чыстка Беларусі ад носьбітаў літоўскага духу.

Зараз ужо ніхто ня мог перашкодзіць давядзеньню да абсурду беларускае культуры, мовы, традыцый, звычак, мэнталітэту. Праз паўстагоддзя пасля зараджэння беларускага народу было распачатае ягонае паскоранае выраджэнне, якое прывяло да стварэння, так званага, “савецкага беларуса”.

“Адліга” і “перабудова” абудзілі новую хвалю “свядомых” беларусаў, якія, як і дзеячы БНР, гераічнымі высілкамі дамагліся незалежнасці Беларусі ў складаных умовах, скарыстаўшы кволасць імперыі і страхі беларускае савецкае эліты. Але, на жаль, было ўжо занадта позна; беларуская нацыя ўжо сфармавалася як блізкая да Расеі зь яе ўсходнім мэнталітэтам, як адзіная і непадзельная супольнасць расейскамоўных людзей са спецыфічным моўным ацэнтам. “Беларусамі” яны лічаць толькі сябе, а групу “свядомых” такімі не называюць, а даюць ім азначэнні кшталту “ня нашы”, “палякі”, “фашысты”, “шляхта” і г.д. Так беларусы, абраўшы сваю дарогу ў сьвецце і адпаведных ёй правядыроў, пакінулі ў паняверцы й распачы значную колькасць сваіх “свядомых” суайчыньнікаў – рамантыкаў і летуценнікаў нашых дзён.

Беларусы пайшлі сваім шляхам, які наканаваны ім Богам. Спыняць іх зараз, дакараць ім, ненавідзецц за гэта, спрабаваць “заганяць палкай у рай” – няўдзячная праца, дарэмнае марнаваньне часу і сіл, бо ёсць рызыка чарговы раз быць зацягнутымі ў “багну”. Мы, ліцьвіны, стварылі іх як нацыю, узяўшы іх імя, даўшы незалежнасць і, паклаўшы на алтар Беларусі сваіх лепшых сыноў. Гісторыя Беларусі стала часткай гісторыі Літвы, але сёння мы апынуліся незапатрабаваныя і нават непрызнаныя за сваіх...

НАЦЫЯНАЛЬНЫЯ “ПРЫКМЕТЫ” ЛІЦЬВІНАЎ

1. Моцны літоўскі (ліцьвінскі) нацыянальны дух, без азіраньняў на суседзяў і неразумных агаворак. Радзіма – Літва, нацыя – ліцьвіны. Гэта аксіёмы і аспрэчваньню не падлягаюць.

2. Літоўскі дух вышэй за ўсё, астатняе ідзе ўслед за ім. Няма духу – ні мова, ні гісторыя, ні культура ня дасць сілы Ліцьве. Гэтаму духу немагчыма даць тлумачэння, бо надаецца ён Богам.

3. Наша нацыянальная гістарычная спадчына – ВКЛ. Усе дзеячы ВКЛ – нашы нацыянальныя дзеячы.

4. Наша мова – літоўская (ліцьвінская) – ўжо практычна акрэсьлена. Гэта мова, набліжаная да “тарашкевіцы”, са шматлікай групай слоў, блізкіх да польскае мовы і мовы ліцьвінаў ВКЛ. Пры пісьме выкарыстоўваецца “лацінка”.

5. Мы – эўрапейцы і надзвычай цэннімі ідэаламі свабоды асобы ва ўсіх яе прыхах і рашуча адпрэчваем расізм, антысемітызм, шавінізм, любую іншую дыскрымінацыю людзей па якім-небудзь прыкметам.

6. Мы не ўспрымаем пагарду да грошай і прыватнае ўласнасці.

Своеасаблівае менталітэту ліцьвінаў, “несьведомых” і “сьведомых” беларусаў:

	Ліцьвіны	Беларусы (“несьведомыя”)	Беларусы – адраджэнцы (“сьведомыя”)
Мова	Літоўская (“тарашкевіца” у “заходнім стылі”)	Беларуская “трасянка”, расейская	Беларуская “наркомаўка”, беларуская “трасянка”, літоўская “тарашкевіца”
Графіка	“лацінка”	“кірыліца”	“кірыліца”, “лацінка”
Асноўныя веравызнанні	Каталіцтва Пратэстантызм Аўтакефальная праваслаўная царква Уніяцтва	Праваслаўе (РПЦ) Атэізм	Праваслаўе Каталіцтва Уніяцтва Паганскія культуры (сучасныя) Атэізм
Гістарычная спадчына	ВКЛ, Рэч Паспалітая Абодвух Народаў, Рэч Паспалітая Польская	Расейская імперыя, БССР, СССР	Саюзы плямёнаў – крывічаў, радзімічаў, дзэгавічаў ды інш., Полацкае княства, ВКЛ, БНР
Стаўленьне да Расейскае дзяржавы	Нэйтральнае	Прага зьліцца, гатоўнасьць да поўнае асыміляцыі расейцамі	Скрайне непрыязнае і варожае аж да нянавісьці
Галоўныя супольныя каштоўнасьці	Бог, літоўскі дух, мова, культура	Матэрыяльныя	Мова, культура, незалежнасьць дзяржавы РБ
Адносіны да свабоды асобы	Лібэральныя, амаль да поўнае свабоды асобы	Адмаўленьне свабоды асобы перад дзяржавай	Значнае прыніжэньне свабоды асобы перад дзяржаўнымі інтэрэсамі
Дзьве бліжэйшыя нацыі	Палякі, беларусы	Расейцы, украінцы	Ліцьвіны, палякі
Адносяць сябе да цывілізацыі	Заходняя	Усходняя	Паміж Захадам і Усходам

СТРАХ ПЕРАД ПРАЎДАЙ

Бывае вельмі страшна прызнацца самому сабе, асабліва публічна, у тым, што існуе, але можа быць няправільна зразуметае, ці асуджанае навакольным асяродзьдзем. Адзін з такіх страхав, што бытуе сёньня між сьведомых беларусаў, гэта – Літва і ліцьвіны.

Нясьмелыя прапановы ўсю цяперашнюю Беларусь назваць Літвой, а ўсіх беларусаў – ліцьвінамі, сапраўды, зьяўляюцца абсурднымі, бо гэта – утопія. Ад перамены назвы сутнасьць ня зьменіцца. Іншая справа – на фоне беларусаў заявіць аб сабе, што ты ліцьвін і па назьве, і па духу, і па менталітэце. Гэта азначае прызнацца, што ты – не беларус. Страшна і нязвыкла... Так, але толькі тады і пачынаеш разумець сваю сапраўдную запатрабаванасьць, душэўную раўнавагу, упэўненасьць у пэрспэктыве. А галоўнае – прыемна ўсьведаміць, што гэта і ёсьць праўда!

Калі, нарэшце, пераможаны страх, адразу ўсё становіцца на свае месцы. Зьнікае панічная нянавісьць да расейцаў, бо няма страху ў тым, што яны здолеюць асыміляваць ліцьвінаў – моцную духам і аднасьцю нешматлікую нацыю. Няма раздражнёнасьці “несьведомымі” беларусамі, бо кожнаму – свой шлях. Нарэшце, зьяўляецца прага працы менавіта для сваёй Айчыны, дзе ўсе цябе зразумеюць. Паступова можна пазбавіцца свайго нутранага цэнзара: калі пішаш альбо кажаш “Беларусь”, а думаеш “Літва”.

Перамажы свой страх, і ты страціш тое, чаго ніколі ня меў, а знойдзеш тое, што шукаў усё жыццё.

Што перааказвае беларусам – адраджэнцам, якія ўсьведамляюць свае літоўскія карані, зрабіць крок і стаць ліцьвінамі ня толькі па назьве, але і па сутнасьці:

Сумненьні беларуса	Адказ ліцьвіна
1. Назвы “Літва” і “літоўскі” укараніліся за летувісамі (жамоітамі ды аўкшпайтамі). Ня хочацца іх пакрыўдзіць і канфліктаваць зь імі.	1. Ніхто не пакрыўдзіцца, хоць частка іхных псэўдаідэолягаў, сапраўды, спалохаецца, зразумеўшы, што ўсё таёмнае нарэшце становіцца яўным, але дарэмна, бо Літвы хопіць на ўсіх.
2. Мы і гэтак амаль што чужыя беларускаму народу, а тут аддалім сябе ад яго яшчэ больш.	2. Беларускі народ сам ужо даўно аддаліў вас ад сябе і ў гэтым няма трагедыі для беларускага народа. Ён сам выбраў свой шлях, а вы спрабуеце цягнуцца за ім на ланцугу, прыціснуўшы ўласную годнасьць дзеля прагі ўлады у РБ.

3. Мы шмат год працавалі на ніве менавіта беларушчыны. Няўжо наша энэргія прападзе задарма? Шкада часу, працы, сіл.	3. Працуючы дзесяцігодзьдзямі на “віртуальную” Беларусь, фактычна вы працавалі на рэальную Літву. Нават, калі вы застанецеся “свядомымі” беларусамі, мы, ліцьвіны, высока цнім вашу працу і выкарыстаем яе ў будучыні.
4. У нас ня будзе свёй дзяржавы і тэрыторыі. Зноў пачынаць усё з пачатку?	4. У вас ніколі і не было, няма й ня будзе тае Беларусі, якая мроіцца. Трэба ахвяраваць альбо дзяржавай, якая цябе не прызнае, альбо сваім духам. Мы абралі свой шлях: РБ – няродная нам дзяржава. Мы проста яе грамадзяне па пашпарце. Па духу мы – ліцьвіны.
5. Колькі ж вас, ліцьвінаў, будзе? Сто? Тысяча? Гэта мізэр. Ня нацыя, а нейкая сэкта!	5. Мы ўжо існуем дэ-факта. Адмаўляць наша існаваньне абсурдна. Па ўсіх агульнапрызнаных характарыстыках мы зьяўляемся асобнай нацыяй. Мы лічым, што сваім існаваньнем у арганізаванай форме мы паступова абудзім глыбінныя імкненьні тых, хто шукае адказу на пытаньне “Хто я?” і адказвае: “Я не расеец, не паляк, не беларус, бо яны не такія, як я.”

ВЯРТАНЬНЕ ЛІТВЫ

Нашчадкі Літвы і спадчыны ВКЛ далі жыцьцё ня толькі беларускай нацыі. На прынцыпах Статута ВКЛ будуюцца Канстытуцыі ЗША і большасьці заходніх дэмакратый. Дух традыцый і літару законаў нашае волнае дзяржавы перанялі сучасныя агульнаэўрапейскія структуры Эўразьвязу.

Правы чалавека, вольнасьць асобы, рэлігійная талерантнасьць – вось спадчына, якая дасталася сучасным дэмакратычным дзяржавам ад ВКЛ – “Атлянтыды” Сярэднявечча, якая зьнікла ў акіяне імперыялізму, абсалютызму, невуцта і пачварных інстынктаў захопнікаў.

У ВКЛ знаходзілі прытулак усе перадавыя і непрызнаныя ідэі й рухі свайго часу, як рэлігійныя, так і грамадскія, навуковыя, палітычныя. Сучасным ліцьвінам ня трэба даказваць перавагі дэмакратыі альбо слухнасьць “Дэкларацыі правоў чалавека”. Гэтыя паняцьці для нас гэтак жа натуральныя, як для беларусаў – цяга да Расеі, а для расейцаў – імперскае мысьленьне.

Мы, ліцьвіны, ськіраваныя ў будучыню і выкарыстоўваем сучасныя

тэхналёгіі і грамадскую думку не таму, што мы парвалі са сваім мінулым, са сваёй гісторыяй; для сучасных ліцьвінаў, як і для нашых продкаў, будучыня і ёсьць спадчына. Бо мы ськіраваныя толькі ўперад, а некаторыя нашы нацыянальныя дзеячы яшчэ трыста год таму думалі і клапаціліся пра тое, да чаго сусьветная супольнасьць прыходзіць толькі зараз. Так продкі ідуць разам з намі і, нават, наперадзе нас, а мы ідзем разам і наперадзе сваіх нашчадкаў.

Мы паяднаныя адной зямлёй, адным духам – духам Прышласьці, дзе страчваецца ўмоўнасьць Часу. Што для нас дробная псеўданацыянальная інтрыга апошняе сотні год? – Нішто! Колькі нацый, дзяржаў і іншых супольнасьцяў зьніклі бясьледна! Колькі такіх “тытанікаў” зараз пакояцца на дне Ракі Часу! Як Рымская імперыя дала штуршок да нараджэньня Эўропы, так і ВКЛ выкрышталавала ды ўзмацніла такія нацыі і дзяржавы як польская, летувіская, украінская ды беларуская.

Мы, нашчадкі загінуўшае цывілізацыі, ня зьніклі ў Вечнасьці, а наадварот – узмацніліся Духам. Сёньня, у час інфармацыйнага грамадства, супэртэхналёгіі і сусьветнае лібэралізацыі, зьявілася магчымасьць узняць наш “Тытанік” на паверхню, ачысьціць яго ад зелья і сьмешыя, аднавіць хараво яго убраньня і даць новае сучаснае начыньне. Мы станем яго новай камандай і будзьма цвёрда трымаць курс скрозь Акіян Гісторыі на Веру і Волю, вашу і нашу...

Ліцьвін! Знайдзі свае карані і не мітусіся сярод іншых нацый! Хадзем з намі. І дапаможа нам Бог!

Літва – наша Айчына!

ZAWVAGA

Da wiedama palityčnych avanturystaw, nia w mieru aktywnych gramadzkih dziejačow i inšyh asob z abvostranym pačućciom źmieny idejnych aryjentyraw, – jak amataraw, tak i pa rodu prafiesijnaje dziejnaści:

Ličviny – geta nie palityčnaja partyja, nie gramadskaja arganizacyja, nie klub, nie masonskaja loža, nie akcyjaniernaje tavarystva, nia sekta. Geta – prosta nacyja.

Naša nacyja ni ciapier, ni w bližejšaj perspektyvie nia budzie wieści nijakaje baračby za palityčnuju władu i jakuju b tam ni było terytoryju. Da lubyh uladaw my stavimsia spakojna i nejtralna. U jakih krainah my b ni žyli, pryznajem uladarstva nad nami adnago tolki Pana Boga! Čago i Vam žadajem!

ЗАЎВАГА

Да ведама палітычных авантурыстаў, ня ў меру актыўных грамадзкіх дзеячоў і іншых асоб з абвостраным пачуцьцём зьмены ідэйных арыентыраў, — як аматараў, так і па роду прафесійнае дзейнасьці:

Лицьвіны – гэта не палітычная партыя, не грамадская арганізацыя, не клуб, не масонская лёжа, не акцыянернае таварыства, ня сэкта. Гэта — проста нацыя.

Наша нацыя ні цяпер, ні ў бліжэйшай пэрспэктыве ня будзе весьці ніякае барацьбы за палітычную ўладу і якую б там ні было тэрыторыю. Да любых уладаў мы ставімся спакойна і нэйтральна. У якіх краінах мы б ні жылі, прызнаем уладарства над намі аднаго толькі Пана Бога! Чаго і Вам жадаем!

